

УДК 658.114.2:338.43(1-22)

О. І. Шемігон,
к. с.-г. н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Білоцерківський національний аграрний університет,
ORCID iD: 0000-0002-4920-6427
М. В. Вихор,
к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Білоцерківський національний аграрний університет,
ORCID iD: 0000-0001-9799-4678
М. В. Руденко,
асистент кафедри менеджменту,
Білоцерківський національний аграрний університет.
ORCID iD: 0000-0002-8016-5221

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.12.31

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СЕЛА

O. Shemigon,
PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor of the Department of management, Bila Tserkva National Agrarian University
M. Vykhor,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of management, Bila Tserkva National Agrarian University
M. Rudenko,
Assistant Professor of the Department of management, Bila Tserkva National Agrarian University

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS AN INSTRUMENT OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE VILLAGE

Досліджено роль та місце публічно-приватного партнерства у забезпеченні поступального соціально-економічного розвитку села. Розглянуто теоретико-правові аспекти публічно-приватного партнерства. Визначено, що це специфічна форма співпраці між органами державної влади чи місцевого самоврядування, з одного боку, і приватним бізнесом, з іншого боку, для досягнення взаємовигідного результату. Розкрито основні переваги публічно-приватного партнерства для органів публічної влади, приватного бізнесу та громад. Зазначено, що публічно-приватне партнерство може сприяти вирішенню ряду соціально-економічних та екологічних проблем сільських територій. Цьому сприяє ріст доходів місцевих громад, поглиблення процесів децентралізації, швидке зростання кількості об'єднаних територіальних громад із достатньо широкими фінансовими повноваженнями. Окреслено ряд проблемних факторів, які стримують розвиток публічно-приватного партнерства і які потребують вирішення на державному і місцевому рівнях.

The role and the place of public-private partnership in providing socio-economic progressive development of a village have been explored. Theoretical and legal aspects of public-private partnership have been reviewed. Public-private partnership — is a cooperation between the government, territorial communities in the face of state bodies and bodies of local self-government from the one side and legal or self-employed persons from the other side to receive a desirable result. There were determined main advantages of public-private partnership for public sector, private business, and communities. In a point of fact, opportunities to attract additional investments and private initiative in the process of solving state and regional problems for public sector are opened. Private business has the opportunity to get additional profit found on relevant government support. Communities will be able to get additional social services, new workspaces, increasing citizen's income.

Main types of public-private partnership agreements which are encountered in the world practice and those that can be applied in Ukraine were reviewed These are the following, direct taxpayer support, tax privileges, guaranteed purchase of the relevant goods or services, providing state or local guarantees.

A public-private partnership has especially significant on socio-economic, environmental and demographic problems solution of rural territories. Prerequisites for this include constant income increase and financial capabilities expanding the local communities. Furthermore, public partners get much wider authority of material and finance resources disposal in the deepening decentralization processes and

creation of united territorial communities. It gives them the opportunity to conclude appropriate agreements with private partners and ensure their performance.

A number of problem factors which constrain the development of public-private partnership has been described. These include an unfavorable investment climate in the state, legislation imperfection in the sphere of relations regulation of public-private partnership, high investment risks due to political instability, corruption in state and judicial bodies. Successful problem solution will cooperate further development of public-private partnership, state, and communities, respectively.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство, публічний партнер, приватний партнер, типи угод, сільські території, місцеві громади, розвиток.

Key words: public-private partnership, public partner, private partner, agreement types, rural territories, local communities, development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Вирішення багатьох соціально-економічних проблем Української держави і зокрема її аграрного сектора лежить у площині налагодження прийнятних та дієвих відносин між державою і приватним бізнесом, що є дуже важливим у розвитку кожної країни. З одного боку, аграрний сектор економіки України займає важливе місце, забезпечивши у 2018 році, за даними сайту ProAgro GROUP, 17 % ВВП разом із переробною промисловістю, та 39,8% експорту України. [1]. З іншого боку, саме у сільській місцевості спостерігається загострення економічних, соціальних, екологічних, демографічних та інфраструктурних проблем, які потребують швидкого вирішення.

Одним із перспективних напрямків їх вирішення, на думку багатьох фахівців, є розвиток такої форми співпраці органів державної влади і місцевого самоврядування, з одного боку, та приватного бізнесу — з іншого, як публічно-приватне партнерство (Public Private Partnership). При чому особливо актуальною така форма співпраці стає в умовах динамічного розвитку об'єднаних територіальних громад, із розширенням їх повноважень та ростом інвестиційно-фінансового потенціалу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженнями проблемних питань публічно-приватного партнерства (ППП) в Україні, останнім часом, займалися такі науковці: Н. Бутенко, Ю. Залознова, З. Запаріна, С. Рудейчук П. Шилепницький та ряд інших. Особливості та проблеми публічно-приватного партнерства в аграрній сфері знайшли відображення у працях М. Ващика, О. Захаріної, І. Кульчій, С. Нездоймінова. Але нові реалії і умови, в яких реалізується концепція публічно-приватного партнерства, та напрацьований досвід у цій сфері потребують подальших досліджень і узагальнень.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є визначення ролі і місця публічно-приватного партнерства у процесах, які забезпечують реалізацію потенціалу підприємництва на селі та поступальний соціально-економічний розвиток сільських територій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Публічно-приватне партнерство є достатньо поширеною формою співпраці державних чи муніципальних

органів влади і приватного бізнесу у багатьох країнах світу, і набуває поширення в Україні. При чому у наукових дослідженнях, які стосуються цього напрямку, застосовуються категорії як публічно-приватного, так і державно-приватного партнерства. Не вдаючись до детального їх аналізу, погоджуємося із думкою науковців, які зазначають, що державна і муніципальна влада є формами публічної влади [2, с. 143]. Очевидно, що в умовах, коли в Україні активно розвиваються процеси децентралізації, набувають поширення об'єднані територіальні громади, доречно вести мову саме про публічно-приватне партнерство, маючи на увазі, що воно включає у себе як державно-приватне, так і муніципально-приватне.

У Законі України "Про державно-приватне партнерство" зазначено, що державно-приватне партнерство — це співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами, в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами), та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами — підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору та відповідає ознакам державно-приватного партнерства (ст. 1. Закону України "Про державно-приватне партнерство") [3]. Таким чином сам Закон вказує на те, що суб'єктами партнерства можуть виступати як державні органи, так і органи місцевого самоврядування або муніципальної влади.

Законом визначено також основні принципи здійснення державно-приватного партнерства, зокрема:

- рівність перед законом державних та приватних партнерів;
- заборона будь-якої дискримінації прав державних чи приватних партнерів;
- узгодження інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди;
- забезпечення вищої ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера;
- незмінність протягом усього строку дії договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, цільового призначення та форми власності об'єктів, що перебувають у державній або комунальній власності чи належать Автономній Республіці Крим, переданих приватному партнеру;
- визнання державними та приватними партнерами прав і обов'язків, передбачених законодавством

Таблиця 1. Основні переваги публічно-приватного партнерства для його суб'єктів

Переваги для публічного сектора	Переваги для приватного сектора	Очікувані переваги для громади
1. Вирішення системних проблем еколого-економічного розвитку. 2. Можливість розділити ризики і відповідальність із приватним сектором 3. Зменшення інвестиційного навантаження на бюджет 4. залучення приватного інвестора. 5. Збереження контролю за об'єктами ППП. 6. Збільшення надходжень до місцевого бюджету від податків та інших платежів. 7. Передача управлінських функцій менеджменту приватних організацій. 8. Підвищення інвестиційної та інноваційної активності. 9. Розвиток механізмів соціальної відповідальності бізнесу	1. Доступ до ресурсних та організаційно-правових можливостей публічного сектора. 2. Можливість розділити ризики і відповідальність із публічним сектором. 4. Можливість отримати додаткові прибутки та інші вигоди. 3. Доступ до додаткових фінансових ресурсів публічного сектора. 4. Підтримка із боку державних та місцевих органів влади. 5. Можливість залучення дотаційних механізмів. 6. Можливість зниження податкового тиску у процесі реалізації спільних проектів	1. Підвищення рівня забезпечення соціальними послугами. 2. Диверсифікація економіки сільських територій, створення додаткових робочих місць. 3. Розвиток соціальної інфраструктури. 4. Збільшення доходів громадян. 5. Розвиток підприємницької ініціативи, набуття досвіду ведення бізнесу. 6. Поліпшення демографічної та екологічної ситуації

Джерело: розроблено авторами на основі [5, с. 325].

Україні та визначених умовами договору, укладеного у рамках державно-приватного партнерства;

— справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства;

— визначення приватного партнера на конкурсних засадах [3].

Фіксація цих принципів у законі є не випадковою, бо лише їх неухильне дотримання може забезпечити ефективність та результативність публічно-приватного партнерства. Але, як показує практика, і про що свідчать

Таблиця 2. Основні концесійні типи угод публічно-приватного партнерства у світі

№ п/п	Тип угоди	Специфічні риси угоди
1.	BOT	«Будівництво-управління-передача» (Build-Operate-Transfer). Приватний партнер здійснює будівництво та експлуатацію об'єкта, а потім передає його публічному суб'єкту, який виконує регулюючу та наглядову функцію у межах співпраці. Як правило, такі угоди використовуються при будівництві великих об'єктів, які потребують значних обсягів приватних інвестицій. Право власності залишається за публічним партнером
2.	ROT	«Реконструкція-управління-передача» (Rehabilitate- Operate-Transfer)/ Тип угоди аналогічний попередній, але замість будівництва нового об'єкта передбачається реконструкція існуючого
3	DBFO	«Проектування-будівництво-фінансування-експлуатація» (Design-Build-Finance-Operate). У цьому випадку вся відповідальність за проектування, будівництво, фінансування та експлуатацію передається приватному партнеру. Він на власний ризик використовує об'єкт, надаючи відповідні послуги і отримуючи прибуток
4	BOO	«Будівництво-управління-володіння» (Build-Own-Operate). Тип угоди подібний до попередньої, але після завершення терміну співпраці активи передаються публічному партнеру. Відповідальність за поточні витрати, експлуатацію, технічне обслуговування лежить на приватному партнерові
5.	BTO	«Будівництво-передача-управління» (Build-Transfer-Operate). Приватний партнер будує об'єкт, який передається публічному партнеру у власність відразу після завершення будівництва. Після чого він надається в експлуатацію приватному партнеру
6	DOOT	«Будівництво-володіння-управління-передача» (Build-Own-Operate-Transfer). Приватний партнер будує об'єкт, здійснює експлуатацію, володіє об'єктом протягом обумовленого терміну, після чого об'єкт переходить у власність публічного партнера
7.	BTL	«Будівництво-передача-оренда» (Build-Transfer-Lease). Приватний партнер фінансує та вкладає інвестиції, беручи на себе ризики під час реалізації проекту. Приватний партнер є власником об'єкту, право власності на якого після введення у експлуатацію переходить публічному партнеру. Суб'єктом, що надає послуги може виступати, залежно від обставин, публічний чи приватний партнер
8	OMC	Контракти, що стосуються управління та технічного обслуговування (Operation and Management Contracts). Це більш комплексні угоди, які можуть бути предметом всього процесу надання послуг
9	Договір про надання послуг	Громадські організації безперешкодно можуть укладати із приватними підприємцями контракти, за якими остання зобов'язуються надавати певні послуги, які є лише певною частиною великого проекту

Джерело: [6, с. 56—57].

дослідження науковців, основною причиною невдач проектів публічно-приватного партнерства, особливо у регіонах є саме недотримання зазначених принципів. Так, за даними О. Затворницької, за 1999—2018 роки в Україні в Україні реалізовувалось 192 проекти на умовах державно-приватного партнерства із яких лише 66 або 34,4% були більш-менш успішними. Із цієї кількості проектів 182 були у формі концесії, що означало їх окупність за рахунок збирання плати із кінцевих користувачів, тобто населення [4].

З іншого боку, при правильному підході до реалізації концепції публічно-приватного партнерства, його суб'єкти, на думку багатьох фахівців, можуть отримати суттєві переваги (табл. 1).

Для публічного сектора, в особі органів державної влади та місцевого самоврядування, відкриваються можливості вирішення багатьох соціально-економічних та екологічних проблем через залучення додаткових інвестицій, розподіл ризиків і відповідальності із приватним сектором, збільшення надходжень до місцевих бюджетів і т. д. Для приватного сектору відкривається доступ до ресурсних та організаційно-правових можливостей публічного сектора, що сприятиме отриманню додаткових прибутків, при тому що частину ризиків і відповідальності бере на себе публічний сектор. Що стосується місцевих громад, то для них відкриваються можливості для розвитку соціальної інфраструктури, отримання більш якісних соціальних послуг, підвищення рівня доходів громадян через збільшення кількості робочих місць, поліпшення демографічної ситуації, розвитку підприємницької ініціативи.

Дослідження науковців показують, що у світовій практиці використовується велика

різноманітність видів угод публічно-приватного партнерства, які можна звести до наступних основних концесійних типів (табл. 2).

При цьому найбільш розповсюдженими у світовій практиці формами державної підтримки у сфері ППП, які, можуть бути застосовані в Україні є:

1) пряма бюджетна підтримка (часткове фінансування заходів проекту, погашення відсотків за кредитами, надання основних засобів, землі);

2) податкові канікули;

3) надання державних і місцевих гарантій;

4) залучення державою чи органами місцевого самоврядування кредитів від іноземних держав, банків і МФО;

5) гарантування державного замовлення на певні товари/ послуги;

6) гарантії відшкодування збитків приватних партнерів;

7) гарантування державою проектних ризиків у разі змін більших, ніж очікувані в інфляції, обмінному курсі, відсоткових ставок за кредитами, цін на енергоресурси [7, с. 311].

Особлива увага до розвитку публічно-приватного партнерства у сільських територіях пояснюється тим, що воно, на думку багатьох фахівців, сприятиме вирішенню значної кількості проблем, які супроводжують українське село останні роки. Зокрема у Концепції розвитку сільських територій, схваленої розпорядженням КМ України 23 вересня 2015 року, серед основних проблем, які ведуть до погіршення соціально-економічного та екологічного стану сільських територій названо такі:

— недостатність обсягів державної фінансової підтримки існуючих програм, спрямованих на сільський розвиток;

— низький рівень забезпечення сільського населення соціальними та економічними послугами на селі;

— неврахування екологічних вимог у виробничих процесах, що відбуваються на селі;

— низький рівень диверсифікації економіки сільських територій, що призводить до міграції сільської молоді, високого рівня безробіття та низьких доходів сільського населення, руйнування соціальної та інженерної інфраструктури;

— низький рівень підприємницької ініціативи (зокрема, через несприятливе податкове середовище, неефективність економічних важелів сприяння розвитку підприємництва на селі з боку держави);

— неготовність територіальних громад села, селища до ініціювання та участі у проектах місцевого розвитку;

— низька ефективність органів місцевого самоврядування у вирішенні проблемних питань розвитку сільських територій;

— низький рівень розвитку системи кредитування у сільській місцевості;

— низький рівень внутрішніх та зовнішніх інвестицій в розвиток сільських територій;

— обмеженість ресурсів місцевих бюджетів для розв'язання проблем сільського розвитку;

— низький рівень фінансового забезпечення села через недосконалість податкової і бюджетної системи, практику реєстрації виробників сільськогосподарської

Таблиця 3. Динаміка власних доходів об'єднаних територіальних громад в Україні

Показники	2015	2018	Структура доходів ОТГ у 2018 р., %
Кількість діючих ОТГ	159	665	x
Власні доходи, всього, млрд грн	1,01	20,1	100
із них:			
ПДФО	0,043	11,9	56,9
Акцизний податок	0,219	1,5	7,2
Місцеві податки і збори	0,748	6,7	32,1
у т. ч.: плата за землю	0,354	3,0	14,3
єдиний податок:	0,284	3,3	15,8
податок на нерухомість	0,110	0,4	1,9

Джерело: розраховано авторами на основі [9; 10].

продукції не за місцем провадження господарської діяльності;

— недостатність та неефективне застосування природоохоронних заходів [8].

В Україні, для реалізації проектів публічно-приватного партнерства у сільських територіях і вирішення багатьох із зазначених проблем, складаються, на наш погляд, достатньо сприятливі організаційно-економічні передумови, зв'язані із процесами децентралізації та створенням об'єднаних територіальних громад. Так, протягом 2014—2018 років доходи місцевих бюджетів зросли у 2,43 разів, із 231,7 млрд грн до 562,4 млрд грн. Із них власні доходи громад зросли із 101,1 млрд грн до 263,5 млрд грн, або у 2,61 разів [9].

Особливо динамічно зростали кількість та доходи об'єднаних територіальних громад (табл. 3). За чотири останні роки кількість діючих ОТГ збільшилась із 159 у 2015 році до 665 у 2018 році, а з урахуванням тих ОТГ, де пройшли місцеві вибори, їх кількість на початок лютого 2019 року становила 805. За цей же період більше ніж у 20 разів зросли власні доходи ОТГ. Більше того, якщо у 2015 році на одну ОТГ припадало у середньому 6,35 млн грн власних доходів, то у 2018 році ця сума становила 30,2 млн грн або у 4,76 разів більше. Таким чином у ОТГ з'являються значно ширші фінансові можливості для участі у проектах публічно-приватного партнерства. З іншого боку, враховуючи структуру доходів, ОТГ, вони мають бути зацікавлені у підтримці місцевого бізнесу і створенні нових робочих місць, у тому числі і через публічно-приватне партнерство, оскільки, за даними 2018 року, майже 57% від їх власних доходів становив податок на доходи фізичних осіб і майже 16% — єдиний податок.

У світовій практиці є багато прикладів успішних проектів публічно-приватного партнерства у аграрному секторі, які можуть бути адаптовані до умов України. Зокрема Нед Уайт, міжнародний експерт з державно-приватного партнерства та інвестиційних питань, наводить такі:

— будівництво, експлуатація та управління іригаційними проектами у Бразилії, Індії, Перу, Марокко, Йорданії;

— будівництво та управління мережами компаній "холодного ланцюгу" у Філіппінах, Мексиці, Індії та Пакистані;

— будівництво, обслуговування та управління ринками для збуту фруктів, овочів та місцевої сільськогосподарської продукції у Філіппінах, Йорданії, інших країнах;

Таблиця 4. Стримуючі фактори для розвитку ППП та можливі шляхи їх усунення

№ п/п	Стримуючі фактори для розвитку ППП	Можливі шляхи їх усунення
1.	Не сприятливий інвестиційний клімат, зумовлений політичною та макроекономічною нестабільністю	Макроекономічна політика держави, спрямована на скорочення бюджетного дефіциту, стримування інфляції та підтримки попиту
2.	Не досконалість та не стабільність нормативно-правового регулювання відносин ППП	Напрацювати чіткі і однозначні законодавчі та підзаконні акти у сфері правового регулювання відносин ППП
3.	Відсутність ефективних механізмів державної підтримки ППП	Інституційне оформлення форм державної підтримки ППП, визначених у ЗУ «Про державно-приватне партнерство»
4.	Відсутність достатньої кількості фахівців, особливо в аграрних регіонах	Навчання, тренінги, семінари для фахівців, що працюють у сфері ППП
5.	Відсутність ефективних механізмів захисту прав власності та інвестицій, у т. ч. у судах	Забезпечення реалізації принципу верховенства права, скорочення корупції у правоохоронних органах та судах
6.	Високі корупційні ризики у органах публічної влади	Забезпечення повної прозорості у питаннях розробки та реалізації проектів ППП
7.	Відсутність єдиних стандартів оголошення і проведення конкурсів щодо ППП	Розробка та нормативно-правове оформлення єдиних стандартів, які стосуються оголошення і проведення конкурсу щодо ППП
8.	Підвищений рівень ризиків, зв'язаний із відсутністю у публічного партнера можливості взяти на себе довготермінові бюджетні зобов'язання	Прийняття законодавчих актів, які б давали можливість публічним партнерам виконувати довготермінові бюджетні зобов'язання
9.	Високий рівень впливу монополій та олігархів на державному та місцевому рівнях	Прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на демонополізацію та деолігархізацію економіки

Джерело: розроблено авторами на основі [7; 12].

— будівництво та експлуатація зернових терміналів у морських портах Філіппін;

— будівництво та експлуатація сільськогосподарських сховищ, зернових елеваторів, підприємств із переробки сільськогосподарської продукції;

— переробка відходів сільського господарства (гранулювання відходів у Молдові, переробка відходів свиноферм у Словенії, віджимання цукрової тростини для отримання електроенергії в Уганді, Бразилії тощо) [11].

З іншого боку, наукові дослідження і практика називають ряд факторів, які стримують розвиток публічно-приватного партнерства в Україні і в тому числі у сільських регіонах (табл. 4).

Найбільш суттєвими із них називають не досконалість та не стабільність нормативно-правового регулювання відносин ППП, підвищені ризики для приватного партнера, пов'язані із корупційною складовою в органах публічної та судової влади, що ускладнює можливість захисту прав власності та інвестицій для приватного партнера. Так за даними О.В. Озерчука в Україні протягом 2009—2012 років прийнято 18 законодавчих і нормативно-розпорядчих актів, які змінюють умови укладення договорів та реалізацію ППП. За таких обставин потенційні партнери ППП не можуть реально оцінювати ризики та переваги ППП на довгострокову перспективу [7, с. 310]. Значною проблемою є особливість бюджетного процесу в Україні, коли державний та місцеві бюджети складаються на один рік, через що публічний партнер не може гарантувати довготермінову

бюджетну підтримку, що породжує невизначеність та додаткові ризики для приватного партнера [13].

Достатньо гостро, на сьогоднішній день, стоїть проблема кадрового забезпечення ОТГ. Як зазначає С.М. Задорожна, незадовільне кількісне кадрове забезпечення ОТГ підтверджується їх звітами, де в структурі виконавчих органів майже кожної громади наявні вакансії. Заповнення цих вакансій відбувається на конкурсній основі, що також потребує часу. Більше того, фахова підготовка кадрового складу ОТГ є недостатньою, а низька управлінська спроможність не дозволяє розробляти та реалізовувати значущі для громади проекти, та отримувати зиск від реформи децентралізації влади [14, с. 38].

У переважній більшості випадків зазначені проблеми мають інституційний характер і не можуть бути вирішені в рамках окремої громади. Наприклад, В. Голян, вказує на необхідність внесення суттєвих змін у Закон України "Про державно-приватне партнерство". Ці зміни, на його думку, зумовлені тим, що суттєво змінюється роль і місце територіальних громад у процесах перерозподілу предметів державної та комунальної власності. За нових умов розподілу прав і повноважень між центральною владою та територіями, громада стає одним з головних суб'єктів і тому виникає потреба в удосконаленні інституціонального переходу та зростання реальної бази розширеного відображення людського, інфраструктурного та ресурсного запасу, в тому числі і через отримання перспектив входити в корпоративні утворення із фірмами та укладати угоди на предмет передачі у тимчасове використання спеціалізованим бізнесовим структурам предметів і об'єктів природоохоронної та природно-господарської інфраструктури [15, с. 6].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Публічно-приватне партнерство в Україні перебуває у стадії активного розвитку і, при відповідному нормативно-правовому та організаційно-економічному забезпеченні, може сприяти вирішенню багатьох соціально-економічних проблем як держави, так і регіонів. Це підтверджує досвід успішної реалізації проектів ППП у багатьох країнах світу. Важливою передумовою успіху ППП на регіональному рівні є формування об'єднаних територіальних громад, розширення їх повноважень та фінансових можливостей. Але для того, щоб ППП могло проявити себе у повній мірі, потрібно вирішити ряд важливих проблем на законодавчому, нормативно-регуляторному, кадровому рівнях, що може стати предметом подальших досліджень і напрацювань у науковій і практичній площині.

Література:

1. ProAgro GROUP. У 2018 році Україна встановила рекорд з експорту агропродукції: <http://www.proagro.com.ua/news/ukr/21061.html>

2. Зарічний О.А. Публічна влада та участь громадян: юридичне трактування. Митна справа. 2015. № 4 (100). Ч. 2. С. 141—146.

3. Закон України "Про державно-приватне партнерство" від 1 липня 2010 року, №2404-УІ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

4. Затворницька О. Державно-приватне партнерство: час вчитися на помилках. https://dt.ua/macrolevel/derzhavno-privatne-partnerstvo-chas-vchitisya-na-pomilkah-289689_.html

5. Мішеніна Н.В., Ярова І.Є., Мішеніна Г.А. Розвиток механізмів державно-приватного партнерства у сфері природогосподарювання в умовах децентралізації. Маркетинг і менеджмент інновацій, 2017. № 1. С. 319—330.

6. Рудейчук С.В. Сутність та характеристика публічно-приватного партнерства в Україні: обліковий вимір. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2018. Вип. 2 (40). С. 54—58.

7. Озерчук О.В. Державно-приватне партнерство та активізація інвестиційної діяльності в Україні. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. 2013. № 2 (66). С. 306—315.

8. Концепція розвитку сільських територій, схвалена розпорядженням КМ України 23 вересня 2015 року: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80>

9. Доходи і видатки місцевих бюджетів: коротко про головне: <http://cost.ua/news/687-revenues-and-expenditures-of-local-budgets>

10. Децентралізація. Місцеві бюджети 159 ОТГ за 2016 рік. Мінрегіонрозвитку. Фінансово-аналітичні матеріали: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/53-rezultati-finansovogo-monitoringu-159-otg-za-2016-rik-stvorenikh-u-2015-rotsi.pdf>

11. Уайт Нед. Державно-приватне партнерство в сільському господарстві: міжнародний досвід та перспективи для України: <http://ppp-ukraine.org/wp-content/uploads/2014/01/Edward-White-PPPs-in-Agriculture-for-Ukraine-UKR-1.pdf>

12. Залознова Ю.С., Бутенко Н.В., Петрова І.П. Публічно-приватне партнерство в Україні: стан, проблеми, перспективи. Економічний вісник Донбасу. 2016. № 2 (44). С. 21—28.

13. Коваль Ю. Державна підтримка у проектах державно-приватного партнерства: <http://jurblog.com.ua/2017/10/derzhavna-pidtrimka-u-proektah-derzhavno-privatnogo-partnerstva/>

14. Задорожна С.М. Актуальні питання кадрового забезпечення об'єднаних територіальних громад в Україні. Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток. 2017. № 1 (3). С. 34—46.

15. Голян В. Державно-приватне партнерство як базова інституціональна передумова капіталізації природних ресурсів в умовах децентралізації. Економіст. 2015. № 9. С. 4—7.

References:

1. ProAgro GROUP (2019), "In 2018, Ukraine set a record for exporting agricultural products", available at: <http://www.proagro.com.ua/news/ukr/21061.html> (Accessed 30 May 2019).

2. Zarichnyj, O.A. (2015), "Public authority and citizen participation: legal interpretation", *Mytna sprava*, vol. 4 (100), no. 2, pp. 141—146.

3. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine "On State-Private Partnership", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (Accessed 30 May 2019).

4. Zatvornyts'ka, O. (2018), "Public-private partnership: time to learn from mistakes", available at: https://dt.ua/macrolevel/derzhavno-privatne-partnerstvo-chas-vchitisya-na-pomilkah-289689_.html (Accessed 30 May 2019).

5. Mishenina, N.V. Yarova, I.Ye. and Mishenina, H.A. (2017), "Development of mechanisms of public-private partnership in the field of environmental management in conditions of decentralization", *Marketynh i menedzhment innovatsij*, vol. 1, pp. 319—330.

6. Rudejchuk, S.V. (2018), "The essence and characteristics of public-private partnership in Ukraine: accounting dimension", *Problemy teorii ta metodologii bukhgalters'koho obliku, kontroliu i analizu*, vol. 2 (40), pp. 54—58.

7. Ozerchuk, O.V. (2013), "Public-private partnership and activation of investment activity in Ukraine", *Visnyk Chernihivs'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*, vol. 2 (66), pp. 306—315.

8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution "Concept of development of rural territories", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80> (Accessed 30 May 2019).

9. cost.ua (2019), "Revenues and expenditures of local budgets: briefly about the main thing", available at: <http://cost.ua/news/687-revenues-and-expenditures-of-local-budgets> (Accessed 30 May 2019).

10. Ministry of Regional Development (2016), "Decentralization. Local budgets 159 OTG for 2016", available at: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/53-rezultati-finansovogo-monitoringu-159-otg-za-2016-rik-stvorenikh-u-2015-rotsi.pdf> (Accessed 30 May 2019).

11. Ned, U. (2013), "Public-private partnership in agriculture: international experience and perspectives for Ukraine", available at: <http://ppp-ukraine.org/wp-content/uploads/2014/01/Edward-White-PPPs-in-Agriculture-for-Ukraine-UKR-1.pdf> (Accessed 30 May 2019).

12. Zaloznova, Yu.S. Butenko, N.V. and Petrova, I.P. (2016), "Public-private partnership in Ukraine: state, problems, prospects", *Ekonomichnyj visnyk Donbasu*, vol. 2 (44), pp. 21—28.

13. Koval', Yu. (2017), "State support in public-private partnership projects", available at: <http://jurblog.com.ua/2017/10/derzhavna-pidtrimka-u-proektah-derzhavno-privatnogo-partnerstva/> (Accessed 30 May 2019).

14. Zadorozhna, S.M. (2017), "Current issues of staffing of united territorial communities in Ukraine", *Publichne administruvannia: naukovy doslidzhennia ta rozvytok*, vol. 1 (3), pp. 34—46.

15. Holian, V. (2015), "Public-private partnership as a basic institutional precondition for the capitalization of natural resources under decentralization", *Ekonomist*, vol. 9, pp. 4—7.

Стаття надійшла до редакції 11.06.2019 р.